Jahresbericht

über das

Königl. Progymnasium in Dt. Crone

vom

Herbst 1845 bis zum Herbst 1846,

womit

zu der am 2ten October abzuhaltenden

öffentlichen Prüfung der Schüler

ergebenst einladet

Franz Heinr. Malkowsky,

Director.

Inhalt: 1) Abhandlung: De tragoedia Agathonis pauca quaedam disputavit et fragmenta poëtae edidit Cl. Bonifacius Martini.
2) Schulnachrichten vom Director.

Deutsch-Crone,
gedruckt bei P. Garms.

Jahresbericht

über das

Königl. Progymnasium in Dt. Crone

vom

Herbst 1845 bis zum Herbst 1846,

womit

zu der am 2ten October abzuhaltenden

öffentlichen Prüfung der Schüler

ergebenst einladet

Franz Heinr. Malkowsky,

Director.

Inhalt: 1) Abhandlung: De tragoedia Agathonis pauca quaedam disputavit et fragmenta poëtae edidit Cl. Bonifacius Martini.
2) Schulnachrichten vom Director.

Deutsch-Crone,
gedruckt bei P. Garms.

Jahresbericht

über das

Königl. Progymnasium in Dt. Crone

vom

Herbst 1845 bis zum Herbst 1846,

womit

zu der am [illegible] October abzuhaltenden

öffentlichen Prüfung der Schüler

ergebenst einladet

Franz Heinr. [illegible]

Inhalt: I. [illegible]

Deutsch-Crone.

Verissime a viris doctis, qui in rebus Atheniensium explorandis otium ac tempus collocarunt, observatum est, cum morte Periclis, qui patriam suam ad summum splendoris ac potentiae fastigium summamque litterarum artiumque bonarum gloriam evexerat, protinus in ea civitate omnium rerum factam esse commutationem omniaque et vitam publicam et privatam non minus, quam litteras artesque liberales in pejus ruisse. Cujus sententiae veritatem omni ex parte explicare atque illustrare, neque est propositum mihi neque necessarium; sed hoc dico, eam nulla re magis firmari, quam historia tragoediae atticae, quae, quum a Sophocle ita perfecta esset atque absoluta, ut addi nihil posset, cum Euripide rursus ab hoc perfectionis gradu delapsa est. Jam enim, si vel obiter Euripidis dramata perlegeris, ejus tragoediam ab antiqua illa, quae Aeschyli et Sophoclis vere praedicatur, cujus summa virtus simplicitate et veritate continetur, prorsus abhorrere et totam tragoediae rationem, sive spectas externam quam dicunt formam, sive genus orationis, sive id quod proposuerit sibi poëta, ab Euripide omnino immutatam esse, facile intelliges. Nimirum omnis tragoedia Euripidea, id spectans, ut mentes animosque hominum concitet ac permoveat, ita comparata est, ut magis arte et studio facta, quam ex nativo quodam ingenio nata esse videatur, utque personas, quas pro eo, quo erat philosophiae amore loquentes induxit poëta, perfectos rhetores et sophistas esse dicas. Qua quidem in re Euripidem pravo aequalium suorum, qui mirifice delectarentur artibus sophisticis et dialecticis, judicio nimis indulsisse, facile concedes. Ubi vero propria tragoediae natura tali modo ab Euripide immutata et quasi ad artis rhetoricae praecepta est conformata, magnus numerus poëtarum tragicorum exstitit, qui laudis, quam ille apud aequales adeptus erat, appetentes in viam, quam ille praeiverat, cupidissime insisterent. Quorum omnium id commune erat vitium, ut, quum divino illo spiritu omnino destituti essent neque veram tragoediae vim ac naturam perspexissent, pravo aequalium judicio inservientes, dramata sua

ad artis rhetoricae, quae tum Athenis imprimis florebat, regulas conformarent et ea, quae neque interna praestantia, neque simplicitate compositionis assequi poterant, rebus externis et ab hoc poësis genere alienissimis se consequi posse confiderent. Quo in numero fuit Agatho. De cujus tragoedia quamquam ab antiquitatis scriptoribus nimis pauca memoriae prodita sunt, quam ut vera ejus imago oculis proponi possit, hoc tamen vel ex his paucis colligas, inter tragoediam Euripidis et eam, quae est Agathonis, similitudinem quandam intercedere, quae quidem similitudo paulo laxior et remotior et in eo potissimum posita est, quod uterque antiquae tragoediae simplicitate ac gravitate neglecta, rebus vulgaris vitae in scenam productis aut mythis ad hominum aetatis suae mores accommodatis, et animis mentibusque hominum mollioribus sensibus aut misericordia concitandis, ad eam naturam, quae recentiorum temporum maxime est propria, quamque nos nomine Sentimentalität significamus, descendit et molle quoddam genus tragoediae excoluit. Cujus vero mollitiae, quae in Euripide, quum auream quandam mediocritatem observet, nihil fortasse vitiosi habet, justos fines ac modum egressus est Agatho, quum non solum, ut videtur, mulieribus, amoribus ejusque generis rebus nimium in tragoediis tribueret atque indulgeret, sed etiam praecipue in canticis choricis metris mollissimis usus, omnia, quae Timotheus, famosus ille antiquae musicae depravator, excogitaverat, in tragoediam transferret, quin etiam chromaticum, mollissimum et effeminatum tragicoque cothurno prorsus dissimile musicae genus, cujus quidem naturam, qualis fuerit, quum omnino vetus musica in obscuris sit, non perspicimus, dramatis immisceret, Plutarcho teste in Sympos. III. 1, ita ut locutio „Ἀγαθώνειος αὔλησις“ de molli et effeminata musica in vulgarem usum veniret. cf. Hesych. h. v. et Zenobium in Proverbiis. Propter hanc mollitiam maxime etiam vituperatur Agatho ab Aristophane Thesmophoriazusis, ubi, quum Agatho in scenam prodit, Mnesilochum his verbis: „Μύρμηκος ἀτράπους, ἢ τί διαμινύρεται;“ interrogantem, et tum Agathonem cantilena, et dictis et numero mollissima, laudes Apollinis, Dianae et Latonae pusilla et lenissima voce celebrantem facit (cf. Thesmoph. vers. 100 sq.); neque dubitaverim, quin Aristophanes hoc loco praecipue spectaverit Agathonis Mysos, cui fabulae chromaticum musicae genus immixtum erat. Quamquam vero haec mollitia tragoediae Agathoneae praecipua est virtus atque proprietas, non tamen affirmaverim, omnia ejus dramata eodem modo hoc vitio laborasse, sed complura, imprimis ea, quae in rebus gravioribus versarentur, antiquae tragoediae propiora fuisse, id quod Aristophanes, licit sophismata poëtae irrideat, quodammodo tamen videtur probare, haec Agathoni tribuens:

> *ἀνδρεῖα (sc. δράματα) δ' ἂν ποιῇ τις, ἐν τῷ σώματι*
> *ἔνεσθ' ὑπάρχον τοῦθ'. ἃ δ' οὐ κεκτήμεθα*
> *μίμησις ἤδη ταῦτα συνθηρεύεται.*

Quod ad dictionem totiusque tragoediae Agathoneae descriptionem attinet, tum ex Aristophane (cf. Thesmoph. vers. 32 ssq.), tum ex Platonis convivio manifestissimum est, eam omnino pendere a rhetorum praeceptis, atque etiam in hac re similitudo est Agathoni cum Euripide, quandoquidem etiam hic excellit rhetorico dicendi genere, sed eo differt uterque, quod ille Gorgiae, hic Prodici artem rhetoricam sibi imitandam sumsit. Gorgiae vero stilus, quatenus is judicari potest ex oratione, quae Agathoni in Platonis convivio tribuitur, quae est exemplar artis sophisticae, maxime conspicuus est verborum dictorumque quaesita quandam elegantia, tumido orationis ornatu, effusa antithetorum, membrorum aequatorum et vocum similiter cadentium copia. Hunc vero stilum arripuit et ita suum fecit poëta noster, ut quasi alter Gorgias in tragoedia existeret. Quantopere delectatus sit antithetis, etsi ex Aristophane et Platone et fragmentis aliquot (cf. fragm. 5. 6. 8. 10. 13.) jam videre licet, non tamen piget afferre, quae in Aeliani Var. Hist. XIV. 13 leguntur. „*Πολλοῖς*“ „ibi scriptum est“ *καὶ πολλάκις χρῆται τοῖς ἀντιθέτοις ὁ Ἀγάθων. Ἐπεὶ δέ τις, οἷον ἐπανορθούμενος αὐτὸν, ἐβούλετο περιαιρεῖν αὐτὰ τῶν ἐκείνου δραμάτων, εἶπεν· ἀλλὰ σύγε, γενναῖε, λέληθας σαυτὸν, τὸν Ἀγάθωνα ἐκ τοῦ Ἀγάθωνος ἀφανίζων. Οὕτως ἐκόμα ἐπὶ τούτοις ἐκεῖνος καὶ ᾤετο τὴν αὑτοῦ τραγῳδίαν εἶναι.*“ — Quum poëta crebras sententias, quod ex Aristophanico *τὰ δὲ γνωμοτυπεῖ* colligendum est, tragoediis suis immisceret, non videtur dubitari posse, quin eae potissimum antithetis ornatae fuerint. Post haec monendum est, chorum Agathonis prorsus alienum fuisse a fabula, id quod quodammodo etiam de choro Euripideo dici potest. Aristoteles in libro de Art. Poët. cap. XVIII ed. Herm. non sine indignatione hoc vituperat, cujus verba haec sunt: *καὶ τὸν χορὸν δὲ ἕνα δεῖ ὑπολαβεῖν τῶν ὑποκριτῶν καὶ μόριον εἶναι τοῦ ὅλου καὶ συναγωνίζεσθαι, μὴ ὥσπερ Εὐριπίδῃ, ἀλλ' ὥσπερ Σοφοκλεῖ. Τοῖς δὲ λοιποῖς τὰ ᾀδόμενα οὐ μᾶλλον τοῦ μύθου ἢ ἄλλης τραγῳδίας ἐστί· διὸ ἐμβόλιμα ᾄδουσι, πρώτου ἄρξαντος Ἀγάθωνος τοιούτου. Καί τοι τί διαφέρει, ἢ ἐμβόλιμα ᾄδειν, ἢ εἰ ῥῆσιν ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλο ἁρμόττοι, ἢ ἐπεισόδιον ὅλον;*“ — Agatho addendo choro nihil voluisse videtur, nisi ornatum quendam, ne scilicet, dum actio paullisper consisteret, vel, ut nos dicimus, pone scenam procederet, scena actoribus vacua redderetur. Neque etiam praetermittendum est, poëtam cantilenis suis molliculis et delicatis interponendis id sectatum esse, ut venustulorum et effeminatorum aetatis suae hominum animis auribusque indulgeret atque blandiretur. — Quibus rebus expositis quamquam facile concedimus, veram tragoediae vim ac naturam multis modis ab Agathone depravatam, ejus poësim non tam nativam, quam arte atque studio comparatam fuisse et poëtam neque sublimitatem Aeschyli, neque admirabilem illam pulchritudinem Sophoclis, neque etiam insignes virtutes Euripidis in tragoedia plane assequutum esse; hoc tamen, ipso repugnante Aristophane, qui in judicando Euripide non minus, quam Agathone veritatem excessisse videtur, jure quodam affirmari potest, nostrum fuisse poëtam haud sane spernendum suasque sibi habuisse virtutes, et illum non eodem,

quo Aeschylum et Sophoclem, modulo metiendum, sed pro culta aetatis suae judicandum esse. Quae enim Aristophanes, perpetuus antiquae virtutis ac morum admirator, in nostro vituperat, communia erant aetatis vitia et ita ignorata sunt, ut haud exiguo inter aequales esset honore. Aristoteles quidem, qui certe bonus poëtarum judex putandus est, passim libro de Arte Poët. Agathonis non nisi cum laude mentionem facit, illum uno tantum in argumento non stetisse testatur neque dubitavit, poëtae Achillem, quod ad mores attinet, cum Homerica hujus viri fortis descriptione componere. cf. de Art. Poët. cap. XV. —

Dramatum suorum argumenta, ceterorum tragicorum exemplum secutus, maximam partem ex mythologia petivit; praeterea autem primus ausus est ex mythologia, qui est verus fons tragoediae, excedere et rem mere fictam in scenam producere, quae quidem tragoedia, Ἄνθος inscripta, ab Aristotele celebratur. cf. de Art. Poët. cap. IX. — Quot dramata compasuerit; num singulas tantum tragoedias edere solitus sit, an etiam trilogias, de hoc vix certi quidquam statui potest; verum tamen ex eo, quod Ol. qo. 4. singulari tragoedia vicit, singulas tantum tragoedias, nec trilogias ab eo esse editas, possis conjicere. Dramatum sex tituli exstant: Ἀερόπη, Ἀλκμαίων, Ἄνθος, Θυέστης, Μυσοί, Τήλεφος. Praeterea scripsisse videtur Ἰλίου Πέρσιν, ut non male opinatus est Hermannus ad Arist. Art. Poët. cap. XVIII. Phaedram fabulam et Satyras, drama satyricum, quae Bissetus ex Aristoph. Thesmophoriaz. vers. 159 sq. Agathoni vindicat, poëta scripsisse non videtur; ex loco quidem Aristophanico opinio viri doctissimi male comprobetur. Multa quidem dramata propter vitae brevitatem, sive ante annum, quo Arist. Ranae doctae sunt, sive Ol. 94. extr., quod nunc Ritschelio libenter concedo, decessisse statuis, non videtur condidisse. —

Fragmenta.

1. Aëropa.

Etym. Magn. v. εἴσῃμεν· καὶ εἴσῃσαν ἀντὶ τοῦ εἴσῃεσαν σὺν τῷ ε. Ἀγάθων Ἀερόπῃ.

De hac forma vide, quae Buttmannus Gr. Gr. tom. I. p. 561 copiosius exposuit.

2. Alcmaeo.

Bekker Anecdota Gr. vol. I. p. 353. Ἀθέμιστα καὶ ἀνόσια δρᾷν Δείναρχος εἶπε καὶ Σοφοκλῆς· ἀθεμιστότεροι Ξενοφῶν· καὶ ἀθέμιστοι Μοῦσαι εἶπεν Ἀγάθων ἐν Ἀλκμαίωνι. — vide Soph. fragm. 811 et Xenoph. Cyrop. VIII. 8. 5.

3. Telephus.

Athen. Deipnos. X. p. 454. D. τὸ δ' αὐτὸ πεποίηκε καὶ Ἀγάθων, τραγῳδοποιὸς, ἐν τῷ Τηλέφῳ. Ἀγράμματος γάρ τις κἀνταῦθα δηλοῖ τὴν τοῦ Θησέως ἐπιγραφὴν οὕτως·

Γραφῆς ὁ πρῶτος ἦν μεσόμφαλος κύκλος,
ὀρθοί τε κανόνες ἐζυγωμένοι δύο,
Σκυθικῷ τε τόξῳ τὸ τρίτον ἦν προσεμφερές.
Ἔπειτα τρίοδους πλάγιος ἦν προσκείμενος,
ἐφ' ἑνός τε κανόνος (ἦσαν) ἐζυγωμένοι δύο,
ὅπερ δὲ τρίτον ἦν καὶ τελευταῖον πάλιν.

vers. 3. τό plurimi codices omittunt. — vers. 4. pro πλάγιος, quod libri msc. habent, in editt. legitur πλάγιον et προκείμενος, quae est lectio unius codicis. — vers. 5. ἦσαν ἐζυγωμένοι, ἦσαν bene delevit Meinekius. — vers. 6. ὅπερ δὲ τὸ τρίτον in libris msc. legitur, metro articulum repudiante. — vide Schweigh. ad h. l.

Apud Athen. l. l. multo copiosiorem ejusdem nominis descriptionem ab Euripide habemus, quam, si lubet, compares.

4. Thyestes.

Athen. Deipnos. XII. p. 528. D. Ἀγάθων ἐν τῷ Θυέστῃ, τοὺς τὴν Πρώνακτος θυγατέρα μνηστεύοντας, τοῖς τε λοιποῖς πᾶσιν ἐξησκημένους ἐλθεῖν καὶ κομῶντας τὰς κεφαλάς· ἐπεὶ δ' ἀπέτυχον τοῦ γάμου·

κόμας ἐκειράσμεθα (φησί), μάρτυρας τρυφῆς
ἦ που ποθεινὸν χρῆμα παιζούσῃ φρενί.
Ἐπώνυμον γοῦν εὐθὺς ἔσχομεν κλέος,
Κουρῆτες εἶναι, κουρίμου χάριν τριχός.

Ed. Bas. et Cas. Πρόνακτος habet, quod Schweigh. emendavit. — ἐκειράμεθα est lectio editt. et lib. msc., quam Casaubonus in ἐκειράσμεθα, quod metrum postulabat, mutavit.

Hi versus citantur etiam ab Eustathio ad Il. ψ. 142, qui tamen ἔχομεν habet pro ἔσχομεν.

De his versiculis, quibus ludi amatorii, quos proci venustuli filiae Pronactis instituerant, significari videntur, vide, quae docte et copiose disputavit Schweighaeuserus ad hunc Athenaei locum. Vir ille doctissimus versus sic latine expressit:

Comam nobis abscidimus, testem luxuriae,
Optabilem nempe rem ludenti (h. e. amanti) animo.
Igitur cognomen statim famosum nacti sumus,
Curetas nos esse ob tonsum capillum.

Luxuriae admodum deditos fuisse Curetas docet Strabo libro X. 3., quocum conferendus est Eustath. ad Il. β. pag. 213 et ad Il. ψ pag. 1403.

Fabularum incertarum fragmenta.

5.

Athen. Deipnos. V. p. 185. A. ἡμεῖς γὰρ κατὰ τὸν καλὸν Ἀγάθωνα·

Τὸ μὲν πάρεργον ἔργον ὡς ποιούμεθα,
τὸ δ' ἔργον ὡς πάρεργον ἐκπονούμεθα.

In his versibus libri Athenaei, Grotius in Excerptis p. 436 et Kusterus ad Aristoph. Thesmoph. vers. 60 consentiunt. Sed apud Cl. Alexand. Stromat. V. p. 733 ed. Pott. (p. 614 ed. Sylburg.) pro *ποιούμεθα* legitur *ποιούμενοι* et *ἐκπονούμενοι* pro *ἐκπονούμεθα*, quae mutatio sine dubio, ut versus illi reliquo sermoni aptarentur, facta est. —

Ab H. Junio hi versus in Adagiis referuntur. —

Grotius hos versiculos, in quibus summam artem et proprietatem poëtae cognoscere possis, quibusque poëta multorum hominum perversitatem denotat, qui, dum res minutas et pusillas cupidissime persequuntur, graviora et homini in primis expetenda negligunt, bene latine expressit:

Operose id agimus, agere quod non est opus,
at in eo, quod opus est, opera perfunctoria est.

Schweigh., qui l. l. conferatur, interpretationem loco et menti Athenaei accommodavit.

6.

Athen. Deipnos. V. p. 211 E. *Κατὰ γὰρ τὸν Ἀγάθωνα·*

Εἰ μὲν φράσω τἀληθές, οὐχί σ' εὐφρανῶ·
εἰ δ' εὐφρανῶ τί σ', οὐχὶ τἀληθὲς φράσω.

Sic omnes codices; neque est causa, quare cum Grotio Excerpt. p. 437 *φράζω* pro *φράσω* legere malimus cf. Schweigh. adh. l. — Sententiam hic habes, quae apud omnes fere populos in proverbii consuetudinem abiit.

7.

Athen. Deipnos. X. p. 445. C. *Καὶ ὅς ἔφη·*

Ἀπολεῖς μ' ἐρωτῶν (κατὰ τὸν καλὸν Ἀγάθωνα)
καὶ σὺ καὶ ὁ νέος τρόπος,
ἐν οὐ πρέποντι τοῖς λόγοισι χρώμενος.

Sic libri; Grotius Excerpt. l. c. pro *νέος τρόπος* ex conjectura dedit *Νεότροπος*, unde quid commodi nascatur, non intelligo. Sed quo sensu intelligenda sint verba „*νέος τρόπος*," quum totum sermonis nexum nunc quidem perspicere nobis non liceat, non minus perpetuo in dubio positum fore confido, quam, verba „*ἐν οὐ πρέποντι*" cum *τοῖς λόγοισι* conjungenda et de sermonibus turpibus intelligenda, an per se explicanda et ad temporis opportunitatem referenda sint, haud facile unquam dijudicabitur.

Schweigh., quem vide, sic reddidit:

Occidis me interrogando et tu et mos novus
Intempestivis me sermonibus interpellans.

Quod metrum attinet, monendum est, *καὶ ὁ*, ut hiatus tollatur, pronuntiandum esse *χὠ*, quod, ni fallor, editio Dindorfiana habet. —

8.

Athen. Deipnos. XIII. p. 584. A. *Κατὰ γὰρ τὸν Ἀγάθωνα·*

Γυνὴ τὸ σῶμα . . . . . δι' ἀργίαν

ψυχῆς φρόνησιν ἐντὸς οὐκ ἀργὸν φορεῖ. (alii *φέρει.*)

Haec est vulgata scriptura, quam Schweighaeuseri msc. A. tuetur. Casaubonus post *ψυχῆς* commate interpunxit, quasi cohaererent *δι' ἀργίαν ψυχῆς.* Quae distinctio neque versum neque sensum juvat. Itaque Grotius Excerpt. p. 437, ut sensum reficeret et metro quodammodo succurreret, verba ista sic corrigenda censuit:

Γυνὴ δὲ σώματος δι' ἀργίαν

ψυχῆς φρόνησιν ἐντὸς οὐκ ἀργὸν φορεῖ. et vertit:

Non, si feminae corpus pigrum est,

etiam intus animi cogitatio pigra est.

Ab hac scriptura non multum differt Porsonus ad Aristoph. Nub. v. 53., qui scribit:

Γυνή τοι σώματος δι' ἀργίαν κ. τ. λ.

Quod ad sensum attinet, utraque emendatio optime se habet; sed metro non satis consulit. Itaque Meinekii ingeniosam conjecturam, quam nuper Exerc. phil. Spec. I. p. 41 proposuit, praeferendam esse puto:

Γυνὴ τὸ σῶμ' ἀναμένη δι' ἀργίαν κ. τ. λ.

Non enim videtur posse dubitari, quin *τὸ σῶμα* genuinum et ab ipso auctore profectum sit, et eo ipso loco, qui lacuna significatus est, vox aliqua interciderit, quae similem quandam notionem contineat, atque *ἀργός,* ita ut addito *δι' ἀργίαν* magis etiam definita respondeat et opposita sit *τῷ οὐκ ἀργόν.* Nullam vero vocem hoc loco aptiorem esse, quam participium *ἀναμένη,* quis est, qui non videat? Neque est haec emendatio audacior, quam correctio Grotiana vel Porsoniana, et praestantior, pleno versu restituto.

9.

Aristoteles Rhet. II. 19. *Ὅθεν καὶ Ἀγάθωνι εἴρηται·*

Καὶ μὴν τὰ μέν γε τῇ τύχῃ πράσσειν· τὰ δὲ

ἡμῖν ἀνάγκῃ καὶ τέχνῃ προσγίγνεται.

Buhlius pro *τύχῃ προσγίγνεται,* quod vulgo in edit. Aristotelis legebatur, e margine edit. Venet. et Insigrin. *τέχνῃ προσγίγνεται* et in priore senario *τύχῃ* restituit, Graeco Scholiasta, Georg. Trapezuntino, Hermol. Barbaro, Mureto et Riccobono consentientibus, eamque scripturam Bekkerus servavit. Sed Grotius Excerpt. p. 437. cum edit. Camot. et Majorag. *τῇ τέχνῃ πράσσειν . . . καὶ τύχῃ προσγίγνεται* recepit; quam lectionem Porsonus ad Eurip. Med. vers. 1090, Elmsleio ad Eurip. Med. 1062 comprobante, tuetur, nisi quod structurae, uti videtur, expediendae causa *χρὴ* pro *τῇ* in priore senario posuit. Qua quidem in re quamquam Porsonus a Reisigio ad Soph. O. C. p. 177. jure reprehensus esse videtur, neminem tamen fore puto, qui viri doctissimi, versiculos illos,

quum μέν γε particulas a tragicis nunquam usurpatas esse contenderet, conjectando in hunc modum:

„Καὶ μὴν τάχ' ἔν γε τῇ τύχῃ πράσσειν τάδε·
ἡμῖν δ' ἀνάγκη καὶ τέχνη προσγίγνεται."

immutantis, sententiae suffragetur. Nimirum, ut vera sit causa, qua ingeniosa utique illa conjectura nititur, (quam falsam esse Hermannus docet ad O. C. 28. ad Viger. p. 827), hoc non est criticam exercere, sed textum ad arbitrium mutare.

Nos Buhlii, Bekkeri et plurimorum aliorum scripturam sequimur; et de sententia quidem versiculorum, (quos Aristoteles, ut probet, sine arte atque cura si quid fieri possit, facilius id arte atque cura effici posse, excitavit), si summatim spectetur, non esse posse controversiam, et bene Buhlium monuisse, illis versibus inter se opponi ea, quae fortuna, et ea, quae arte fiant, arbitramur. Sed qua ratione verba copulanda sint, ut contrarium, quod iis continetur, appareat, in disceptationem possit vocari. Primum enim sic licet verba copulare: καὶ μὴν τὰ μέν γε τῇ τύχῃ — τὰ δὲ ἡμῖν — πράσσειν προσγίγνεται, ita ut τῇ τύχῃ et ἡμῖν dativi sint, quos dicunt personae, ἀνάγκῃ vero καὶ τέχνῃ jungatur cum πράσσειν. Itaque hoc poëta dicit: Alia quidem fortunae, alia vero nobis exsequi contingit. — Poteris vero etiam sic interpretari: Alia fortunae facienda tribuuntur, alia nobis contingunt, vel: alia aequum est a fortuna fieri, alia nobis necessitate et arte comparantur, ita ut supplendum sit verbum cognatae cum προσγίγνεται significationis, a quo ille infinitivus pendeat. Quam explicandi rationem secutus esse videtur Buhlius, qui sic versus transtulit:

Necesse est alia quidem a fortuna fieri; alia vero
nobis necessitas et ars praebent.

Denique etiam in hunc modum verba copulari possunt: ἡμῖν προσγίγνεται, τὰ μὲν τῇ τύχῃ πράσσειν, τὰ δὲ ἀνάγκῃ καὶ τέχνῃ, ita ut τῇ τύχῃ et ἀνάγκῃ καὶ τέχνῃ sibi opponatur et haec sit sententia: nobis contingit, alia fortuna (adjuvante) efficere, alia necessitate atque arte. Jam vero etiam huic verborum structurae, fortasse non est, qui repugnet: τὰ μὲν τῇ τύχῃ πράσσειν προσγίγνεται . . . τὰ δὲ ἀνάγκῃ καὶ τέχνῃ προσγίγνεται ἡμῖν πράσσειν.

Sed quamquam his diversis rationibus verborum copulationem instituere poteris, tamen ex poëtae consilio non nisi unam veram esse posse certum est. Qua de causa his postremis structuris, quas nimis quaesitas esse omnis intelligit, prima illa vel altera praeferenda esse nobis videtur.

10.

Aristot. Rhet. II. 24. Οὕτω καὶ ἐν ῥητορικοῖς ἐστι φαινόμενον ἐνθύμημα παρὰ τὸ μὴ ἁπλῶς εἰκός, ἀλλά τι εἰκός. Ἔστι δὲ τοῦτο οὐ καθόλου, ὥσπερ καὶ Ἀγάθων λέγει·

Τάχ' ἄν τις εἰκὸς αὐτὸ τοῦτ' εἶναι λέγοι,
βροτοῖσι πολλὰ τυγχάνειν οὐκ εἰκότα.

Ad hos versus respicit Aristot. Poet. XIX. 18. ἔστι δὲ τοῦτο εἰκὸς, ὥσπερ Ἀγάθων λέγει, εἰκὸς γὰρ γίγνεσθαι πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰκός. — Idem Poët. XXVI. 22. εἰκὸς γὰρ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς γίγνεσθαι. —

11.

Arist. Eth. Nicom. VI. 2. διὸ ὀρθῶς Ἀγάθων·

Μόνου γὰρ αὐτοῦ καὶ θεὸς στερίσκεται,
ἀγένητα ποιεῖν ἅσσ' ἂν ᾖ πεπραγμένα.

Libri msc. habent ἀγέννητα; Grotius recte ἀγένητα, qui tamen ᾖ mutare non debebat in ἦν. Tritum hanc sententiam, vario modo ornatam, passim apud scriptores antiquitatis invenies. cf. Soph. Trach. v. 740 et Horat. Carmin. III. 41 ssq.

12.

Arist. Eth. Eudem. III. 1. Καθάπερ καὶ Ἀγάθων φησί·

Φαῦλοι βροτῶν γὰρ τοῦ πονεῖν ἡσσώμενοι
θανεῖν ἐρῶσιν.

Grotius Excerpt. p. 437. Victi malorum mole degeneres solent
optare mortem.

13.

Arist. Eth. Eudem. V. 5. τέχνη τέχνην ἔστερξε καὶ τύχη τέχνην. Vossius Hist. de poëtis Graecis hunc versum, quod tragico cothurno parum convenire videbatur, Agathonis, poëtae comici, qui non fuit, esse censuit.

14.

Stob. Eclog. Phys. I. 11. Οὐπώποτ' ἠξίωσα χρήσασθαι τρόποις. Agathonis nomen habent cod. Vat. A et E. — Canterus, quum in libris Stobaei msc. οὔποτ' legeretur, sic excudit:

οὔπωτ' ἠξίωσα χρήσασθαι τρόποις.

Quum vero verba ista essent contra metrum nec aptum praeberent sensum, Grotius ex conjectura dedit οὐπώποτ', et τρόποις, quum de tempore illo Stobaei loco esset sermo, in χρόνῳ mutavit:

Οὐπώποτ' ἠξίωσα χρήσασθαι χρόνῳ. Et οὐπώποτ' quidem, quod codice Farnabii firmatur, recte restitutum est; minus tamen placet altera mutatio. Nam ut omittam, χρόνῳ nimis differre a vulgata scriptura; quis vel istam sententiam probet? Heerenius, nisi integer versus desideretur, tamen aliquid excidisse ac legendum esse censuit τροπαῖς χρόνου et sic vertit, nunquam inserviendum putavi temporis commutationibus. Hoc quidem, τρόποις vix ferendum et locum valde mutilatum esse, viro doctissimo concedimus; sed qua ratione locus juvandus sit, nescimus. Num forte τρόπος vim quandam singularem nobisque ignotam habet?

2

15.

Eclog. I. 9. — *Πρὸς ταῦτα κρύπτε μηδέν, ὡς ἅπανθ' ὁρῶν*
καὶ πάντ' ἀκούων πάντ' ἀναπτύσσει χρόνος.

Hos versus, quos Ursinus male cum fragmento Simonidis (Bergk. Poët. Lyr. Gr. p. 799) conjunxit, Agathonis esse, Codicibus Vatic. A et E, qui nomen addunt, et Canteri edit., cujus in margine idem adscriptum est, firmatur.

Similem sententiam Sophocles expressit. cf. Gell. Noct. Att. XII. 11.

16.

Stob. Floril. Tit. III (edit. Gaisf. II. p. 88.). *Ἀγάθωνος·*
Οὐ τῇ φρονήσει, τῇ τύχῃ δ' ἐσφάλμεθα.

Pro *ἐσφάλμεθα* alii fide librorum scripserunt *ἐπῃτιόν*. Male. Retinenda est altera lectio, quae codice Parisino A firmatur et in cod. B. a secunda manu et in Gesneri edit. in margine adscripta est. Non est, quod moneam, hanc lectionem ipsa sententiae veritate, consilio Stobaei, cui, quum hunc titulum de prudentia inscriberet, haec virtus laudibus erat ornanda, et simili auctoris dicto (vide fragm. 9) maxime commendari.

17.

Stob. Floril. Tit. XXIX. (ed. Gaisf. II. p. 6). *Ἀγάθωνος·*
Ἰδίας ὁδοὺς ζητοῦσι φιλόπονοι φύσεις.

Sic cod. A et ed. Trincavelli. Grotius: Itinere trito non it anima industria.

18.

Stob. Fl. Tit. XXXI. (ed. G. II. p. 36). *Ἀγάθωνος·*
Ἀδικεῖν νομίζων ὄψιν αἰδοῦμαι φίλων.

Sic Trincavellus. Grotius: Vultus amicos revereor male conscius.

19.

Stob. Fl. Tit. XXXVIII. (ed. G. II. 59). *Ἀγάθωνος·*
Ὄλοιθ' ὁ τοῖς ἔχουσι τἀγαθὰ φθονῶν.

Grotius: Bona possidenti qui invidet, pereat male.

τἀγαθὰ sive cum *ἔχουσι*, sive cum *φθονῶν* conjunxeris, bonum effeceris sensum neque a regulis syntacticis dissenseris. —

20.

Stob. Fl. Tit. XXXVIII. (ed. G. II. 59). *Ἀγάθωνος·*
Οὐκ ἦν ἂν ἀνθρώποισιν ἐν βίῳ φθόνος,
εἰ πάντες ἦμεν ἐξ ἴσου πεφυκότες.

Grotius: Immunis hominum vita ab invidia foret,
si nascerentur sorte mortales pari.

Iidem versus apud Maximum 54 leguntur. Voss. et Arsen. *ἦν ἐν ἀνθρώποισιν* scripserunt.

21.

Stob. Fl. Tit. XXXVIII (ed. G. II. p. 61). Ἀγάθωνος·

Σοφίας φθονῆσαι μᾶλλον ἢ πλούτου καλόν. —

Grotius: Sapientiae ergo melius inviderier,

quam propter aurum.

22.

Maxim. 54. Ἀγάθων εἶπε, τοὺς φθονεροὺς τῶν ἀνθρώπων οὐχ οὕτως εὐφραίνεσθαι ἐπὶ τοῖς ἰδίοις ἀγαθοῖς, ὡς ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις κακοῖς.

Fragmenta 19. 20. 21 et 22, quorum primo iis, qui opulentis invident, diras imprecatur, altero causam et originem invidiae proponit, tertio et quarto naturam hujus vitii paucis declarat poëta, ex eodem fabula desumpta esse, haud facile quisquam erit, qui in dubium vocaverit. Atque ex hoc ipso exemplo pro certo statuendum videtur, non alienum fuisse a consuetudine Agathonis, tales disputationes in scena instituere. Quae quidem disputationes, ne dicam, tales res vix a personis tragicis disputando posse absolvi, quam parum conveniant simplicitati et gravitati tragoediae, omnis intelligit.

23.

Stob. Fl. XXXVI. Ἀγάθων·

Ἀγάθων ἔφη, τὸν ἄρχοντα τριῶν δεῖ μεμνῆσθαι, πρῶτον μὲν ὅτι ἀνθρώπων ἄρχει, δεύτερον ὅτι κατὰ νόμους ἄρχει, τρίτον ὅτι οὐκ ἀεὶ ἄρχει. —

24.

Stob. Fl. Tit. LII. (ed. G. II. p. 377). Ἀγάθωνος·

Νέων γὰρ ἀνδρῶν πολλὰ κάμπτονται φρένες.

Grotius: Juvenilis animus flexiles motus habet.

25.

Stob. Fl. Tit. LIV. (ed. G. II. p. 382). Ἀγάθωνος·

Γνώμη δὲ κρείσσων ἐστὶν ἢ ῥώμη χερῶν.

Grotius: Valente dextra potior est prudentia.

Pro κρείσσων vel κρείττων legitur etiam κρεῖττόν. Trinc.

26.

Stob. Fl. Tit. LXXIX. Ὡς ἡδὺ τῷ φύσαντι πείθεσθαι τέκνα.

Grotius: Quam dulce natos esse morigeros patri!

Fragmenta 23. 24. 25. 26 in libro A. Trincavelli Agathonis nomine signati sunt.

27.

Scholiast. ad Sophoclis Trachin. 639. Ἔνθ' Ἑλλάνων ἀγοραί· ὅπου συνάγονται οἱ Ἀμφικτύονες εἰς τὴν λεγομένην Πυλαίαν, περὶ ἧς Ἀγάθων φησὶ, Πυλάδην τὸν Στροφίου πρῶτον συστη-

σασθαι ἐν τῇ Φωκίδι, καθαιρόμενον τὸ ἐπὶ Κλυταιμνήστρᾳ μύσος, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὴν σύνοδον Πυλαίαν φησὶ προσαγορεύεσθαι, ἢ ὅτι Τραχὶν πύλη τῆς Τραχῖνός ἐστιν. (ἢ ὅτι ὁ τόπος πύλη [πύλαι] τῆς Ἑλλάδος) ut alii habent libri msc. —

Hoc fragmentum utrum nostro, an Agathoni, qui de fluviis scripsit, et *περίπλουν Πόντου* reliquit, tribuendum sit, cum uterque suo sibi jure vindicet, in ambiguo ponendum esse judico. cf. Scholiast. ad Apollonii Rhodii Argonaut. II. v. 1015 et Schaefer. ad hunc locum.

Scribebam Valcii mense Junio MDCCCIVL.

Cl. Bonifacius Martini,
Progymnasii Valcensis praeceptor.

Schulnachrichten.

Erster Abschnitt.

Allgemeine Lehrverfassung.

Gymnasial-Secunda.

Ordinarius: der Director.

Latein. Virg. Aen. lib. III. u. lib. IV. bis v. 460. 2 St. Livius lib. XXIII. cap. 21 bis zu Ende u. lib. XXIV. cap. 1—24. Dann Ciceron. orat. in Cati l. I. u. II., die erste statarisch, die zweite cursorisch. 4 St. Memorirübungen u. Controversionen, angeknüpft an die Lectüre. Zumpts Grammatik: von den Casibus und Modis; mehrere Abschnitte aus der Syntax. ornata. 2 St. Exercitia und Extempor. 2 Std. Versuche in freien latein. Aufsätzen, für die obere Abtheilung. Malkowsky.

Griechisch. Hom. Il. X. XI. ganz XII. bis v. 100. 2 St. Xenoph. Memorab. lib. II. cap. 3. 4. 6. 7. u. 8.; lib. III. cap. 5. 6. 7.; lib. IV. cap. 3. 5. 2 St. Grammatik nach Buttmann: Wiederholung der verba in μι, Partikeln, Wortbildung und einzelne Abschnitte aus der Syntax. Exercitia und Extemporalia. 2 St. Malkowsky.

Deutsch. Litteraturgesch. nach Koberstein bis zum J. 1815, mit Benutzung der Chrestomathie von Budde. Gelesen wurde: das Nibelungenlied, übers. von Simrock, Reineke Fuchs, Göthe's Hermann und Dorothea, Schiller's Wallenstein und W. Tell. Monatlich ein Aufsatz. 3 St. Der ord. Lehrer Herr Weierstraß.

Französisch. Guillaume Tell lib. III. u. IV. und nach Hirzel's Grammatik das unregelm. Verb.; Syntax des Verb. Wöchentl. ein Exercitium. 2 St. Der ord. Lehrer Herr Zanke.

Hebräisch. Nach Gesenius Gramm. das Nothwendigste aus der Elementarlehre, Formenlehre des Artikels und Pronomens, von den Conjugationen, zum Theil auch der unregelm. Verba. Gelesen wurde aus Gesen. Leseb. I. Mos. c. I. II. III.; I. Mos. VI. V. 9 bis 22. 2 Std. Malkowsky.

Uebersicht

der statistischen Verhältnisse des Progymnasiums vom Herbst 1845 bis zum Herbst 1846.

Lehrer.	Unterrichtsgegenstände.	Wöchentliche Stundenzahl. II.	III.	IV.	V.	VI.	überhaupt
Fr. X. Malkowsky, Dir.	Latein	9	10	9	8	8	44
Klem. Bon. Martini, Obl.	Griechisch	6	6	5	—	—	17
Franz Mader, Oberlehrer.	Deutsch	3	3	4	4	4	18
Dr. Aug. Laws, ord. Lehrer.	Französisch	2	2	—	—	—	4
Joh. Georg Zanke, desgl.	Hebräisch	2	—	—	—	—	2
Karl Weierstraß, desgl.	Religion	2	2	2	2	2	4
Pfarrer Weise, ev. Rel. L.	Mathematik	4	4	4	—	—	12
Georg Konitzer, Ges. L.	Rechnen	—	—	—	4	4	8
	Physik	2	—	—	—	—	2
	Naturgesch.	—	2	2	2	2	6
	Geschichte	3	2	2	2	—	9
	Geographie	1	1	1	2	2	6
	Zeichnen	—	—	—	2	2	2
	Schönschr.	—	—	—	2	2	2
	Gesang	—	—	—	—	—	2
	Summa	34	32	29	28	26	139

	Schüler während des Schuljahres.	Abgang im Schuljahre.	Anzahl am Schlusse.
II.	17	2	14
III.	26	5	21
IV.	15	—	15
V.	22	1	21
VI.	39	1	39
Sa.	119	9	110

Druckfehler-Berichtigung.

Auf Seite 17, Zeile 11 von oben lese man, statt: an die Wirthstafel — an der Wirthstafel.
„ „ 20, „ 16 „ „ „ „ statt: wär — wäre.